

BALBUTIES (KOKTAVOST)

ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ

- porucha plynulosti řeči
- komplexní narušení koordinace orgánů podílejících se na procesu mluvení
- nejtěžší a nejnápadnější druh NKS → dopad na všechny jazykové roviny
- nejčastější vznik 3 – 5 let
- mužské pohlaví 4:1

ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ

- Balbutologie
- narušení nesymbolických procesů → promítání do narušení i symbolických procesů
- dříve neuróza vznikající v dětském věku
- správné označení → balbutik (nikoli koktavý člověk)

ETIOLOGIE

- multifaktoriální syndrom (predispozice v CNS)
- v současnosti užíván multifaktoriální model

fyziologické faktory (genetika, neurologické faktory, motorika, pohlaví)

řečové a jazykové faktory (jazykové dovednost, dvojjazyčnost)

psychologické faktory (temperament, uvědomění si potíží)

- nejčastější příčiny: dědičnost, orgánové příčiny, poruchy metabolismu, vrozená řečová slabost, vegetativní labilita

ETIOLOGIE

- činitelé ovlivňující koktavost
 1. *fixující (sociální stresory)*
 2. *disponující (dědičnost)*
 3. *spouštějící (trauma, úzkost, strach)*
- překonané názory (anomálie jazyka, výchovný přístup, snížená inteligence, labilita a úzkost)
- přetrvávající názory (psychotraumata, šok/úlek)

Děkujeme za pozornost!

ZDROJE

- <https://www.logopedonline.cz/poruchy-reci/koktavost/>
- <https://theses.cz/id/k15t14/18813000>
- https://is.muni.cz/elportal/estud/pedf/js09/orl/web/pages/8_7_poruchy_plynulosti_reci.html

BALBUTIES

symptomatologie

SYMPTOMATOLOGIE

- PRIMÁRNÍ
 - Projev řeči
- SEKUNDÁRNÍ
 - Fyzická tenze
 - Psychická tenze

PROJEV V ŘEČI – PRIMÁRNÍ

- REPETICE – opakování slabik nebo částí slov (Lololologopedie)
- PROLONGACE – prodloužení hlásky (Llllllogopedieeeee)
- BLOK – tichá pauza, neschopnost pokračovat v řeči (Lo.....gopedie;Logopedie)

PROJEVY V ŘEČI - SEKUNDÁRNÍ

- Jsou způsobené primárními projevy
 - Respirace - narušené dýchání
 - Fonace - problémy s tvořením hlasu, tvrdý hlasový začátek
 - Artikulace – narušená výslovnost
 - Dysprozodie – poruchy modulačních faktorů řeči
 - Embolofrazie – slovní vmetky
 - Parafrázie - opisy

POSTOJ K VERBÁLNÍ KOMUNIKACI

- Nepříjemné pocity z komunikace
- LOGOFOBIE = strach se vyjádřit

NARUŠENÉ KOVERBÁLNÍ CHOVÁNÍ

- Grimasy
- Mrkání
- kývání (ze strany na stranu)
- Přešlapování
- Celkový motorický neklid

VLIV SITUACE

- Záleží na komunikační situaci
- Ovlivněna zátěžovými faktory
 - Veřejné vystupování
 - Nepřipravenost projevu
 - Emoční naladění
 - Komunikace s cizím člověkem

OSOBNOSTNÍ A DALŠÍ PŘÍZNAKY

- Zasahuje celou osobnost – sebevědomí, interpersonální chování, emoce a neurotické příznaky
- Projevy v písmu a jemné motorice

Neplynulost	Nadměrná námaha	Psychická tenze
<p><i>Chronická kocktavost</i> (přibližně 14 let a více) Habitace příznaků.</p>	<p>Prodlužování bloků spolu s tremorem, rtů, sanice.</p>	<p>Logofobie, únikové vyhýbavé chování, silné pocity frustrace a obav z komunikace, změny ve složitosti mluvy.</p>
<p><i>Fixovaná kocktavost</i> (asi 7-13 let) Převaha prolongací, repetice hlásek.</p>	<p>Bloky, napětí, tlačení, zápolení se slovy, narušené koverbální chování.</p>	<p>Rozpaky, pocit blamáže, vyhýbavé chování, situační strach, anticipování bloků a obtížných komunikačních situací.</p>
<p><i>Incidentní kocktavost</i> (přibližně 5-7 let) Prolongace, opakování částí slov, redukováná samohláska, sporadický výskyt období fluentní řeči.</p>	<p>Nepřirozená artikulace, vegetativní příznaky, znaky svalového napětí, někdy narušené koverbální chování, zvýšení tonusu nebo akcelerace při dysfluenci.</p>	<p>Projevy netrpělivosti, hektika, občas uvědomění si obtíží, nejasné pocity frustrace, ustupující zrakový kontakt.</p>

GENEZE KOKTAVOSTI

incipientní

ZDROJE

- KLENKOVÁ, J. Logopedie, Praha: Grada, 2006. 228 s. ISBN 978-80-247-1110-9
- NEUMANNOVÁ, L.. Kóktavost a její vliv na život. *Informační systém* [online]. Copyright © [cit. 19.02.2022]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/q3ru9/Bakalarka_Neumannova.pdf
- Kóktavost - AKL. *Asociace klinických logopedů - sdružení odborníků z oblasti logopedie - AKL* [online]. Dostupné z: <https://www.klinickalogopedie.cz/index.php?pg=verejnost--co-je-to--kóktavost>
- SZEWCZYKOVÁ, S., Vnímání kóktavosti dítěte z pohledu rodiče. *Informační systém* [online]. Copyright © [cit. 19.02.2022]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/xnlxi/DP_final.pdf

Diagnostika Balbuties

Diagnostika

- Vyšetření – psycholog (trauma), foniatr (vyšetření sluchu), neurolog (CNS), speciální pedagog (terapie)
- Řízený rozhovor
- Anamnéza – rodinná, osobní, prostředí
- Sleduje se postoj ke komunikaci
- Zohledňuje se věk vyšetřované osoby, kdy neplynulost vznikla
- K objektivnímu hodnocení je nezbytné pořízení audiozáznamu
- Při diagnostice kóktavosti se využívají různé hodnotící škály. Lechta (2001, s. 15) uvádí, že „v balbutologii lze v rámci komplexní diagnostiky aplikovat více měřítek, které jsou skutečně objektivní (např. počet dysfluencí za určitý čas, procento dysfluencí v promluvě atd.)“

- Hodnotící škály:
- Ericksonova škála – balbutik odpovídá ano x ne na 24 tvrzení (raději hovořím, než píšu...)
- LCB škála – podle psychologa Rensisema Likertema šestibodová Likertova škála, zjišťující stupeň odpovědnosti dospělých balbutiků za osobní problém
- Škála A-19 – 19 otázek pro děti na něž odpovídají ano x ne (je pro tebe těžké hovořit s učitelem?...)
- Balbutiogram = komplexní vyšetření (kvalitativní i kvantitativní)

- úkoly jsou seřazen

podle náročnosti – verbální stereotypy, automatismy, reprodukování vět, čtení, spontánní řeč, atd...

- sjednocuje výsledky

hodnocení nejen projevů dysfluence, ale také nadměrné námahy, psychické tenze a dalších symptomů

BALBUTIOGRAM								
Jméno a příjmení		Datum narození:		Věk: r. m.				
Dýchání (stupeň)		Fonace (stupeň)		Artiklace (stupeň)		Prozódie (stupeň)		
☐ nepravidelné ☐ mělké ☐ hlasy vdech ☐ dýchací spazmy ☐ narušené dýchání i v klidu ☐ jiné:		☐ tvrdé hlas. začátky ☐ inspirační tvorba hlasu ☐ nepřirozeně vysoký hlas ☐ nepřirozeně nízký hlas ☐ kolísání výšky ☐ dysfonie ☐ jiné:		☐ nepřirozené artikulační postavení ☐ nazalizace ☐ dyslalie ☐ problémové hlásky: ☐ jiné:		☐ přízvuk: ☐ tempo: ☐ melodie: ☐ rytmus:		
KLINICKÝ OBRAZ								
Dysfluence (%)		Nadměrná námaha (stupeň)			Psychická tenze (stupeň)			
☐ R1 – repetice částí slov/slabik ☐ RS – repetice celých slov ☐ RSZ – repetice slovních zvrátů ☐ P – prolongace ☐ I – interjekce ☐ TPA – tichá nespr. lokaliz. pauza ☐ PRER – přerušované slovo ☐ NEK – nekompletní slovní zvrát ☐ OP – oprava ☐ jiné:		☐ b – blok ☐ nakoch – Naruš. koverb. chování (5 nejvýraznějších symptomů NaKoCH, s etiologií NN – symptom, stupeň): 1. 2. 3. 4. 5. ☐ jiné:			☐ Vch – vyhybavé chování ☐ Lo – logofobie ☐ nakoch – Naruš. koverb. chování (3 nejvýraznější symptomy NaKoCH, s etiologií PT – symptom, stupeň): 1. 2. 3. ☐ situacní PT (3 nejčastější kom. sit.): ☐ jiné:			
% dysfluencí: IK:		IA:		IZ:		Frekvence dysfluencí/min:		
Balbutiograf								
% dysfluencí								
Úlohy	1. šepot	2. simultánní řeč	3. zpěv	4. automatismy	5. reprodukce	6. dokončování vět	7. čtení/pops obrázků	8. spontánní řeč
Závěr:	Vývojová dysfluence ☐		Incipientní koktavost ☐		Fixovaná koktavost ☐		Chronická koktavost ☐	
Jiné:								
Datum:	Vyšetřil:							

Rozdíl mezi vývojovou dysfluencí a incipientní koktavostí

- **Vývojová dysfluence**

- ✦ vyskytuje se mezi 3-4. rokem života
- ✦ je to fyziologický jev
- ✦ objevuje se řečová neplynulost
- ✦ doprovodný příznak ontogeneze řeči, která ve většině případů zanikne

- **Incipientní koktavost**

- ✦ Začíná se vyskytovat v 1-2. roce
- ✦ je označována za první stádium koktavosti
- ✦ zpočátku s omezením na proces mluvení, později začínající poruchy plynulosti řeči a nadměrné námahy (nepravidelný rytmus opakování, také znaky projevující se v kverbálním chování, potíže s řečí vnímá dítě jen v okamžiku dysfluence čili jako momentální frustraci).
- ✦ pokud není terapie zahájena včas, může se postupně k řečovým neplynulostem přidávat také výše zmíněná nadměrná námaha pozorovatelná ve svalovém napětí, nepřírozená artikulace a psychická tenze v podobě netrpělivosti, vyhýbání se zrakovému kontaktu a frustrace.
- ✦ U incipientní koktavosti můžeme ještě někdy zaznamenat i několikadenní fáze plynulé řeči.

Rizikové faktory pro vznik koktavosti

- Dědičnost
- Pohlaví
- Délka trvání neplynulosti (3 m.)
- Kdy neplynulosti začaly (3,5 r.)
- Typ, četnost, intenzita neplynulosti
- Reakce dítěte na neplynulost
- Patrná fyzická a psych. tenze
- Opožděný x akcelerovaný vývoj řeči
- Obava rodiče !!

Testy pro diagnostiku koktavosti používané v zahraničí

- **BAB - Behavior Assessment Battery**
- BAB patří k nejčastěji užívaným komplexním testům při diagnostice koktavosti. Autory jsou Martine Vanryckeghem a Gene J. Brutton. První verze byla vytvořena v roce 2003. Test je průběžně aktualizován a poslední zpracování je aktuálně z roku 2018. Jednotlivé subtesty jsou zaměřeny na a) postoj ke komunikaci b) emocionální reakce c) vlastní narušení řeči a d) copingové strategie. Subtest hodnotící postoj ke komunikaci je zpracován pro 3 věkové kategorie: KiddyCAT – je pro předškolní děti, CAT – pro školní děti, BigCAT – pro dospělé.
- **OASES – Overall Assessment of the Speaker's Experience of Stuttering**
- je baterie testů hodnotící zkušenosti mluvčího s koktáním
- Je příkladem dalšího moderního diagnostického nástroje, který splňuje kritéria validity a reliability, dotazník byl ve studii testován na 300 balbuticích (Conture, Curlee, 2007, 44). Měří dopad koktavosti na život člověka. Jeho použití je možné během celého diagnostického a terapeutického procesu, včetně měření výsledku terapie.
- Existuje ve 3 verzích: OASES-A (Adult) - verze pro dospělé k použití od 18 let
- OASES-T (Teenage) – verze pro dospívající ve věku 13-17 let
- OASES-S (School-Age) – verze pro školní věk 7-12 let
- **OASES je jediný test, který zpracovává a hodnotí dopad koktavosti na kvalitu života.**
- Výhody testu OASES poskytuje rychlé, jednoduché a komplexní sebehodnocení klienta; poskytuje vhled nad rámec pozorovaných projevů koktavosti; pomáhá logopedovi a klientovi porozumět komplexnosti koktavosti; dodává informace, jak klient koktání vnímá, jaká je jeho reakce a jak dokáže čelit každodenním výzvám, které jsou spojeny s komunikací; vyšetřuje narušení fungování komunikace a kvalitu života z perspektivy člověka, který zadržává; podporuje uvědomění, jak koktání ovlivňuje život koktavého v práci, ve škole, doma a v dalších sociálních situacích; poskytuje důležité informace, na základě, kterých je možné objektivně měřit úspěšnost logopedické terapie (Bleek a kol, 2012).

Zdroje

- **Bakalářská práce: Logopedická intervence u dětí s balbuties** Bc. Zuzana Jústelová
- **Logopedie – Klenková**
- **Bakalářská práce: Zvládání stresových situací u dětí s balbuties** Mgr. Eliška Kubištová
- <https://www.klinickalogopedie.cz/index.php?pg=verejnost--co-je-to--kocktavost>
- **RIGORÓZNÍ PRÁCE: Kocktavost – návrh komplexního diagnosticko-terapeutického programu pro dospělé s kocktavostí s důrazem na desenzibilizaci, recidivu a následnou péči,** Mgr. Jan Dezort

Balbutik v mateřské a základní škole

**KATEŘINA VESELÁ, VERONIKA ZELINKOVÁ,
MONIKA POLÍVKOVÁ OPEKAROVÁ**

Úskalí výchovně vzdělávacího procesu balbutických dětí

Základní a mateřská škola

- výraznější projevy neplynulosti – vyšší požadavky na ZŠ
- bezprostřední komunikace s pedagogem
- vedení k verbálním reakcím
- hlasité čtení – psychické problémy (posměch)
- početná třída

Verbální kontakt - školní dítě

- vyhýbání verbálnímu kontaktu
- snížená slovní zásoba
- narušení vývoje jazykového citu
- školní neúspěch – hodnocení dítěte
- sociální existence

Komunikace s žákem

- nedoplňovat slova, nenapovídat
- redukovat počet kladených otázek
- přirozený oční kontakt
- zájem o žáka
- mimoděčné pohyby – př. poklepávání prstem
- trpělivost – časová tíseň,
- vyvolávat potěšení z mluvení
- posílit sebevědomí, podpora v aktivitách
- zbavit strachu, nepříjemných pocitů viny
- pomoc v sociálních vztazích – mluvit o tomto tématu a nevyhýbat se tomu
- nejednat s ním jako s nemocným
- sledovat situace – kdy se koktavost zhoršuje či naopak

Úprava prostředí

- potřeba bližšího kontaktu s pedagogem
- akusticky příznivé prostředí ve třídě
- osobní prostor
- pomůcky v blízkosti
- omezit hlučnost – koberce, závěsy, podložky nohou u židlí
- samostatné místo ve třídě – možnost asistence

Praktické aktivity

- třídní hlasité čtení ve dvojici či skupince – současné čtení (můžeme poskytnou domácí přípravu)
- komunitní kruh – dostatek času na odpověď pro všechny žáky
- zrcadlení – opakování pohybů
- hra aktivity – předvádění
- hra tichá pošta – šeptání pomáhá
- zpěv – písňe s opakováním
- rytmizace řeči, písničky - hra na tělo, říkanky s pohybem
- dramatizace postav z pohádek – měnění hlasu, hra s maňásky/loutkami
- vyprávění děje dle obrázků
- obrázkové čtení

Zdroje

- JURANOVÁ, Petra. *Analýza problematiky balbuties v případě chlapce mladšího školního věku* [online]. Brno, 2016 [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/yxldde/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Barbora CHLEBORADOVÁ.
- Dufková, P. (2002). Úskalí výchovně vzdělávacího procesu balbutických dětí v 1. ročníku základní školy. *e-Pedagogium*, 2(Suppl. 2), 44-46

Internetový zdroj

- <https://www.pf.ujep.cz/wp-content/uploads/2020/01/BO%C4%8CKOV%C3%81-Barbora.-Podpora-%C5%BE%C3%A1k%C5%AF-s-naru%C5%A1enou-komunika%C4%8Dn%C3%AD-schopnost%C3%AD-v-b%C4%9B%C5%BE%C3%A9-%C5%A1kole.-Studijn%C3%AD-opora.pdf>

Děkujeme za pozornost

